

ред. І. З. Сторонянська. – Львів, 2018. – 144 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»).

2. Загородній А. Стратегічний аналіз у системі «економічний аналіз – стратегічний менеджмент» / Анатолій Загородній, Галина Кіндрацька, Володимир Чубай // Економічний аналіз. – 2008. – Вип. 3 (19). – С. 165-169.

Лишенко М.О.

*д.е.н., доцент,
кафедра статистики,
АГД та маркетингу
Сумський національний
аграрний університет*

АНАЛІТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ВИЗНАЧЕННЯ ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ

Рентабельність - це показник, що відображає ефективність роботи підприємства, що націлене на отримання максимального прибутку у короткостроковій перспективі і який вказує на якість управлінських рішень, що стосуються фінансової, операційної та інвестиційної діяльності підприємства.

На сьогодні в економіці спостерігаються важкі кризові процеси. Тому при таких умовах необхідно шукати всі можливі способи підвищення рентабельності, які б дозволи підприємствам вести безперебійну діяльність, здійснювати просте та розширене відтворення. Знецінення вартості національної валюти, великі відсотки при позикових грошах та малий внутрішній ринок сприяють підвищенню актуальності досліджень аспектів управління рентабельністю підприємства з метою забезпечення його ефективної роботи.

Ефективність в загальному вигляді являє собою співвідношення корисного результату і затрат факторів виробничого процесу. У загальному вигляді формула ефективності діяльності підприємства має такий вигляд:

$$F = E / P, \quad (1)$$

де F – ефективність;

E – ефект (результати);

P – витрати (ресурси).

Для розрахунку рентабельності підприємства можуть використовуватися різні види прибутку: валовий прибуток; прибуток від реалізації продукції (робіт,

послуг), тобто від операційної діяльності; прибуток від інших видів діяльності (фінансової, інвестиційної); чистий прибуток. При цьому прибуток зіставляється з авансованою вартістю, яку можна брати в різних варіантах (весь капітал підприємства, власний капітал, позиковий капітал, основний капітал..або.оборотний).

Показники рентабельності характеризують фактори, які впливають на формування прибутку підприємства. Тому вони є невід'ємними елементами при дослідженні підприємства та оцінки його фінансового стану.

Зазвичай показники рентабельності поєднують у декілька груп, які:

- базуються на витратному підході (рентабельність діяльності, рентабельність продукції);

- характеризують прибутковість продажу (рентабельність продажу);

- основані на ресурсному підході (рентабельність оборотного капіталу, рентабельність сукупних активів, рентабельність власного капіталу).

До основних показників рентабельності відносяться:

- рентабельність продажу;

- рентабельність активів;

- рентабельність поточних активів;

- рентабельність власного капіталу.

1. Рентабельність продажу (ROS) визначається як відношення прибутку від реалізації продукції (NetProfit) до доходу від реалізації(Revenue).

$$ROS = (\text{NetProfit} / \text{Revenue}) * 100\% \quad (2)$$

Рентабельність продажу характеризує доходність операційної діяльності підприємства.

Рентабельність активів (ROA) визначається як відношення чистого прибутку від реалізації продукції (NetProfit) до середньої величини активів за період отримання відповідного чистого прибутку (A):

$$ROA = (\text{NetProfit} / A) * 100\% \quad (3)$$

Цей показник дає загальну оцінку доходності вкладеного в операційну діяльність капіталу і служить для визначення ефективності використання капіталу

3. Рентабельність поточних активів (РПА) уявляє собою відношення чистого прибутку підприємства (ЧГГ) до середньої величини поточних активів (оборотних коштів) підприємства $((\text{Assets1} + \text{Assets2}) / 2)$:

$$\text{РПА} = (\text{NetProfit} / ((\text{Assets1} + \text{Assets2}) / 2)) * 100\%, \quad (4)$$

де Assets1 і Assets2 - активи на початок і кінець місяця відповідно

Цей показник характеризує величину прибутку, отриману з кожної гривні, що вкладена у поточні активи.

4. Рентабельність власного (акціонерного) капіталу (ROE) визначається як відношення чистого прибутку (NetProfit) до середньої величини власного капіталу підприємства (BK):

$$\text{ROE} = (\text{NetProfit} / \text{BK}) * 100\%, \quad (5)$$

де $\text{BK} = (\text{Sh.equity1} + \text{Sh.equity2}) / 2$,

Sh.equity1 і Sh.equity2 - власний капітал на початок і кінець звітної періоду відповідно.

Цей показник характеризує ефективність використання власних коштів акціонерів; величину прибутку, отриману на кожну гривню вкладень акціонерів в підприємство. Значення цього показника відображає ступінь привабливості суб'єкта господарювання для вкладень коштів акціонерів. Чим вище цей показник, тим більше прибутку приходить на одну акцію, тим вище потенційні дивіденди.

Також, для оцінки ефективності основної діяльності підприємства розраховують рентабельність основних засобів, рентабельність окупності витрат, рентабельність матеріальних витрат, рентабельність трудових витрат, рентабельність праці, рентабельність позикового капіталу та рентабельність інвестиційного капіталу.

Список використаних джерел

1. Гогой І.Д. Аналіз і оцінка фінансового стану підприємства / І.Д. Гогой [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://archive.nbuv.gov.ua>.
2. Лишенко М.О. Особливості аналізу діагностики фінансового стану підприємства / Всеукраїнська інтернет-конференція «Економічні перспективи підприємництва в Україні». Збірник матеріалів Всеукраїнської інтернет-конференції, 27-28 жовтня 2016 р., Ірпінь. Т.1. – Ірпінь : УДФСУ, 2016. С. 442-446.